

דף פ.

עין משפט א.

הו"מ פימן שט פניף ד

ד. השוכר את הפרה לחרוש בה בהר וחרש בבקעה ונשבר הכלי שחורש בו הרי השוכר פטור^מ, ובעל הפרה יורד לדין עם האומנים שחרשו בזה, וכך אם השוכר לא שינה ונשבר הכלי שחורש בו דין בעל הפרה עם האומנים שחרשו.

ה. שכרה לחרוש בבקעה וחרש בה בהר, ונשבר הכלי שחורש בו השוכר חייב^נ, ודינו של השוכר עם האומנים שחרשו בו.

הגה: וי"א דאם האומנים שכורין מן המשכיר הרי הם פטורים כלפי השוכר^ס הואיל ושינה השוכר והעלה אותם להר והמשכיר צריך לתת להן שכר^ע.

ו. האומנים ששברו כלי המחרישה כשמשלמים משלם זה האוחז את הכלי בעת החרישה^פ ולא המנהיג אותה, אבל אם השדה עשויה מעלות מעלות^צ שניהם משלמים^ק האוחז בכלי והמנהיג אותה במקל ומלמד אותה לחרוש.

מ. שהרי שינה לטובה שבהר קשה יותר. סמ"ע ס"ק ט'.

נ. שהרי שינה, ודינו של השוכר עם האומנים שהיה להם ליזהר מלאכתן יותר כשאר האומנים החורשים בהר שהוא קשה שלא ישברו כלי המחרישה. סמ"ע ס"ק י"א.

ס. הרא"ש ב"מ פ"ו סי' י"ג. שאומר לשוכר אתה ששינת גרמת להיזק, ואנו לא נשכרנו למשכיר אלא לחרישה בבקעה. סמ"ע ס"ק י"ב.

ע. אפי' שאין בידו להוציא דבר מן השוכר כיון שהוא אלם או עני, אין לו לתפוס שכר הפועלים ולומר להם למה שמעו לקול השוכר לחרוש בהר, שיאמרו לו אתה משלא התנת איתנו שלא לחרוש בהר, אמרנו שדעתך שנעשה בציווי השוכר ואין אתה מקפיד עמו. סמ"ע ס"ק י"ג. ומ"מ כתב בביאורים ס"ק ו'. דהאומנים צריכים לישבע ששמרו כמו בבקעה ולא פשעו.

פ. שהוא העמיקו יותר מדאי בקרקע. סמ"ע ס"ק י"ד.

צ. היינו באבנים וטרשים. סמ"ע ס"ק ט"ו.

ק. מפני שבדבר זה בקלות נשבר, והיה למנהיגה ליזהר מאוד בהליכת הבהמה שלא תעוות התלם אפי' במעט שאז נשבר הכלי. סמ"ע ס"ק ט"ז. ואמרינן שנשבר משניהם.

עין משפט ב. חו"מ סימן שט סעיף ה

ה ז. שכרה לדוש בקטניות ודש בתבואה והחלקה פטור^ר, אבל בתבואה ודש אותה בקטנית והחלקה חייב שהקטנית מחליקה.

עין משפט ג. חו"מ סימן שט סעיף ד
עייך לעיל עין משפט א

עין משפט ד. חו"מ סימן רלב סעיף ח

ה ח. המוכר לחבירו פרה ואמר לו יש בה מום פלוני ומום פלוני הניכרים ובכללם הזכיר מום אחר שאינו ניכר ונמצא בה אותו שאינו ניכר ולא נמצאו בה האחרים הניכרים הרי זה מקח טעות, שיאמר הלוקח כשראיתי שאינה חוגרת כמו שאמרת שהיא חוגרת אמרתי כשם שאין בה מום הניכר כך אין בה המום שאינו ניכר ורק להשביח דעתי סברתי שאמרת כן וחוזר^ש. אבל אם היו בה אפי' מקצת מהמומים הניכרים ומקצתם לא היו בה הרי המקח קיים. דכמו שמחל על הניכר מחל על שאינו ניכר.

עין משפט ו. חו"מ סימן רלב סעיף ט

ט ט. היה בה מום הניכר ואמר לו המוכר תראה מום זה ויש בה גם מום פלוני ומום פלוני שאינם ניכרים ומצא מום אחד שאינו ניכר ומום אחר שאינו ניכר לא מצא הרי זה המקח קיים^ה שלא הזכיר לו אלא מומין שבה ולא הטעהו.

ר. במשנה ב"מ פ' ע"א. שיותר היתה מחליקה אם היתה דשה בקטנית. סמ"ע ס"ק י"ז.
ש. מר"י בב"מ פ' ע"א ורמב"ם פט"ו הלכה ח'.

ת. ולא יכול לומר לו כיון שידעתי שאין בה אחד מהמומין שאינם נגלים סברתי שגם השני אין בה קמ"ל. סמ"ע ס"ק י"ח. ואפי' מצא כולם דס"ד דכולי האי לא מחיל קמ"ל ודלא כהמחבר ש"ך ס"ק ה', וכוונתו לחלוק על הסמ"ע בס"ק י"ט וס"ל דגם בהזכיר לו מומין הגלויים ולא היו כולם אפי' הכי לא הוי מקח טעות וכן פשט השו"ע, עייך בפעמוני זהב.

עין משפט ז.

ח"מ סימן שח פעיף ד

ד. השוכר בהמה להביא עליה כו"כ חיטים והביא עליה אותה כמות אבל בשעורים שהנפח שלהם יותר גדול ומתה חייב מפני שהנפח קשה למשוי א, אבל שכרה להביא עליה שעורין והביא עליה אותה כמות חיטים ומתה פטור.

עין משפט ז.

ח"מ סימן שח פעיף ה.

ה. השוכר בהמה לשאת עליה משקל ידוע והוסיף על משאו ב, אם הוסיף אחד מחלקי שלושים על השיעור שפסק עמו ומתה חייב פחות מכאן פטור אבל נותן למשכיר שכר התוספת.

ו. שכרה בסתם אינו נושא עליה אלא במשקל הידוע במדינה לאותה בהמה ג ואם הוסיף חלק אחד משלושים ומתה או נשברה חייב.

עין משפט ט.

ח"מ סין שח פעיף ד

עיין לעיל עין משפט ז

דף פ:

עין משפט א.

ח"מ סימן שח פעיף ז

ז. שכר פועל לשאת על כתיפו משא למקום פלוני, והוסיף עליו חלק

א. במשנה וגמ' אליבא דרבא בב"מ פ' ע"א.

ב. רמב"ם פ"ד משכירות הלכה ו' וכתב ה"ה הנראה מהרמב"ם דאפי' שדרך הבהמה הזו לשאת יותר ממה שהטעינה זה, מ"מ כיון שהוסיף חלק אחד משלושים יותר ממה ששכרה חייב, ושהרמב"ן חולק בזה.

והב"י כתב שמצא בשיטת תלמידי הרשב"א דהיכא שאמר לו המשכיר שמשכירו לכו"כ אם הוסיף על כך חייב, שמוכח שיודע המשכיר שחמורו חלוש, אבל אם השוכר הוא שאמר להביא עליו חצי לתך אפשר דאם הוסיף עליו עד כדי משאו פטור ע"כ, ודברי טעם הם והרא"ש בתשובה מסכימים לזה, ואפי' דברי הרמב"ם יכולים להתפרש על דרך זה. באר הגולה אות ח'. והסמ"ע בס"ק י"א כתב דאם אמר השוכר והוסיף עד כדי משאה ומתה תלוי הדבר במחלוקת ברמ"א בסעיף א'.

ג. ואע"פ שבגמ' בב"מ פ' ע"א אמרו שיעור ידוע לקצת בהמות הרמב"ם לא כתבו לפי שכל הארצות אינן שוות. ופשוט הוא.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

אחד משלושים ממה שרגיל להטעין עליו בפעם אחת והזק חייב
בנזקיו^ד, אע"פ שהוא בן דעת והרי הוא מרגיש בכובד, די"ל שהוא
תולה הדבר בחלישותו או מחמת חוליו שהרי אינו יודע שהוסיף עליו
יותר ממשאו^ה.

הגה: הלוקח חמורו של חבירו שלא מדעתו ועושה בו מלאכתו וכוונתו ליתן
לו שכרו הרי הוא כשואל שלא מדעת והוי גזלן^ו. ואם החמור עומד
להשכרה לא הוי גזלן^ז, מיהו אם מיחו בו בני ביתו ואמרו לו שבעל
החמור צריך לחמורו הוי כשלא מדעת והוי גזלן.

הגה: לקח חמור חבירו להציל את שלו, ורוצה ליתן לבעל החמור הפסדו לא
הוי גזלן^ח דתנאי בי"ד הוא כמבואר בסי' רס"ד סעיף ה'. ועיין עוד בסי'
שס"ג-ה'.

עין משפט ב. חו"מ סימן שיא סעיף א

א. ספינה שהוסיף בה השוכר אחד משלושים ממשאה וטבעה חייב
לשלם דמיה^ט.

עין משפט ג. חו"מ סימן שח סעיף ז
עיין לעיל עין משפט א

עין משפט ד. חו"מ סימן שיא סעיף א
עיין לעיל עין משפט ב

- ד.** מברייתא שם בב"מ פ' ע"ב. וכתב הטור בשם הרמ"ה דד' דברים אחריהם אינו חייב
כאן אלא היכא דהזיק אותו בידים.
ה. כך פירש בסמ"ע ס"ק י"ג. וכתעמא דרב אשי שם בגמ'.
ו. כ"כ בתרומת הדשן סי' שט"ז. ואם לא פחתה פחת שאינו חוזר אומר לו הרי שלך
לפניך כמבואר בסי' שס"ג סעיף ג', ומ"מ בפעמוני זהב מצדד כיון שירד אדעתא לשלם
שכר החמור אפי' לא פחתו צריך לשלם ע"ש.
ז. והיינו שפטור מאונסין, אבל הפחת מחמת מלאכה חייב אם ירצה בעל הבית ליטול רק
הפחת מחוייב ליתן הפחת. כ"כ בביאורים ס"ק ד'.
ח. ואפי' מתה מחמת מלאכה פטור. כ"כ בביאורים ס"ק ה'.
ט. מברייתא ב"מ פ' ע"ב.

עין משפט ה.ו.

הו"מ סימן שו סעיף א

א. כל האומנים שומרי שכר הם^י, ואם אמרו קח את שלך ואח"כ תביא התשלום^ב או שאמרו גמרתיו^ל והבעלים התמהמהו ולא לקחו אותו ונגנב או אבד האומן פטור, שמאותו זמן שהודיעו הוא עליו שומר חנם.

ב. האומן שאמר תביא המעות המגיע לי ואח"כ תיטול את שלך עדיין הוא שומר שכר^מ עד שיביא לו מעותיו.

הגה: ואם אמר לו תטול את שלך ואיני שומרו לך עוד, הרי זה פטור^נ מהרגע שהודיעו שגמרו.

עין משפט ז.

הו"מ סימן שה סעיף ו

ה. האומר לחבירו שמור לי ואשמור לך הרי זו שמירה בבעלים^ו.

י. ממשנה בב"מ פ' ע"ב. ורמב"ם בפ"י משכירות הלכה ג'. וכתב בסמ"ע ס"ק א' דהנראה דוקא באומן שמקבל בקבלנות הוי שומר שכר, אבל לא פועל שכיר יום שלא נתנו לו אלא לפי שעה שנודמן לו ומחר יתן אותו לאחר, ועוד דסתם קבלן עושה המלאכה בביתו ושייך בו שמירת הכלי מגנבים בביתו אבל שכיר יום מסתמא עושה המלאכה בבית הבעלים אין השמירה עליו ושכרו עבור הטירחא והמלאכה שעושה.

והש"ך בס"ק א' כתב עליו דלא ידע מנין לו חילוק זה, דגם למסקנת הגמ' שם משמע דאין חילוק בין קבלן לשכיר יום, ומש"כ הטור בקבלנות לאו דוקא, וע"כ גם בשכיר יום שעושה מלאכה בבית בעל הבית דינו כשומר שכר שזהו שכרו שמשתכר ע"ש.

ובפעמוני זהב הביא במי שנכנס בבית המרחץ והשאיר בגדיו אצל בעל המרחץ ונגנבו דיש לו דין שומר שכר וחייב בעל המרחץ ע"ש. ועוד שם ע"ש בקנה סחורה בחליפין. ונשארה בבית המוכר ונגנבה אם עליו דין שומר שכר או חנם או אפי' שומר חנם אינו ע"ש.

כ. ומכיון שחייב לו עדיין מעות הוי כשומר חנם עליו, אבל אם אין חייב לו מעות אפי' שומר חנם אינו עליו. ש"ך ס"ק ב'.

ל. מסקנת הגמ' שם פ"א ע"א.

מ. שהרי גילה דעתו שרוצה לעכב הכלי בידו עד שיתן לו תחילה את שכרו. סמ"ע ס"ק ג'.

נ. ואפי' כשומר חנם אינו, שהרי גילה דעתו שאינו רוצה להיות בשמירתו כלל, אבל בהקדים לומר הבא מעות הרי קפיד. סמ"ע ס"ק ד'.

ס. מברייתא בב"מ פ"א ע"א. וה"ה השאילני ואשאלך הרי זו שמירה בבעלים, ורק אם אמר לו למחר אין זו שמירה בבעלים. עיין באר הגולה אות ז'-ח'.

וזו דעת הרמב"ם בפ"י משכירות הלכה ב' והרמ"ה, וכתב בסמ"ע ס"ק י' כשאמר לו השאילני ואשאלך או שמור לי ואשמור לך, כולם מיקרי בעליו עמו, שהרי תלה השמירה או השאלה בענין אחר אבל למחר לא מקרי בעליו עמו, דעמו בתחילת השאלה בעינן ע"ש.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

אמר לו שמור לי היום ואני אשמור לך מחר ^ע או השאילני היום ואני אשאילך למחר או שמור לי היום ואשאילך למחר נעשו שומרי שכר זה לזה.

הגה: וי"א דהשאילני ואשאילך, או שמור לי ואשאילך, או השאילני ואשמור לך אפי' באותו יום הוי שומר שכר ^פ ולא הוי שמירה כבעלים.

עין משפט ז'. חו"מ סימן רצא פעיף ב

ב ג. היה הולך בדרך ואמר לו חבירו הולך עמך אלו הנעליים, ואמר לו חבירו הניחם על החמור והניחם שם, כיון שהמקום אינו משתמר באומרו הניחם בסתם נעשה שומר חנם ^ז, ואם הלך משם והניחם אפי' לצורך הוי פושע וחייב לשלם.

הגה: וי"א דאפי' במקום שאינו משתמר לא הוי שומר חנם עד שיאמר לו הנח לפני.

ע. וה"ה בו ביום ושעות מחולקות הוי כלמחר. ש"ך ס"ק ה'. ואם אמר לו השאילני ואני אניח לך משכון, הוי שואל וחייב באונסין, כ"כ בר"ן בתשובה סי' י"ט. ש"ך ס"ק ז'.

פ. טור בשם רש"י בב"מ פ"א ע"א ד"ה שמירה ולדעתו לא הוי שמירה כבעלים דמה שכתוב אין בעליו עמו, היינו כפשוטו עמו באותה מלאכה קאמר מתוך דברי הסמ"ע בס"ק י'.

צ. ודוקא שהלך זה בדרך והמפקיד נשאר כאן, שבוזה דעתו היתה ודאי לשומרם כיון שבעליהם ישארו כאן, אבל כששניהם בדרך אפי' כשהמקום לא היה משומר לא נעשה חבירו שומר עי"ז, שבאומרו הניחם כוונתו ואתה תשמור אותם, ולפ"ז תמוהים דברי הרמ"א שכתב יש חולקין דאין כאן מחלוקת כלל. סמ"ע ס"ק ה'. ואפי' לי"א בסעיף ה' דבעינן משיכה בשומרים מ"מ חייב לשלם כשנאבד, אבל כשטען ששמרו כראוי אינו חייב שבועת השומרים. ביאורים ס"ק ז'.

ואם זיכה מתנה לחבירו ונשארה אצל האחר שזכה בה אם זכה עבור קטן הרי הוא שומר חנם ואם זכה לגדול אם הגדול שזכה עבורו אינו שם הרי ג"כ שומר חנם עבורו, אבל אם היה הגדול שם אינו שומר כלל עליה. כ"כ הביאורים סק"ג.

עין משפט ט.

ה"מ סימן עב סעיף ב

ד. המלוה את חבירו על המשכון ק בין שהלוהו כסף או פירות, בין שמשכנו בשעת הלואתו ר או שלא בשעת הלואתו ש, הרי הוא שומר שכר ת על המשכון א.

ק. ממשנה במציעא פ' ע"ב, ורמב"ם פ"י מהלכות שכירות וכת"ק שם. ובין שמשכנו בשעת הלואתו או אח"כ. כ"כ הטור הר"ף והגאונים, וכתב הר"ן בסוף שבועות הדיינים בשם הרמב"ן בדף מ"ד ע"א דלשיטת הגאונים מה שאמרו אימור דא"ר משכנו שלא בשעת הלואתו וכו' אינו אלא דחיה בעלמא והאמת שאפי' בשעת הלואתו וכן משמע מפ' כל שעה בפסחים דף ל' ע"ב ובפ' השולח נ"ז ע"א.

ר. והש"ך האריך ופסק דבמשכנו שלא בשעת הלואתו חייב אפי' באונסין. ואם המשכון הוא מהדברים הצריכים כגון כד ומחרישה כמבואר בסי' צ"ו חייב באונסין לכו"ע, כיון שכל זמן שהמשכון תחת ידו של המלוה אינו יכול למוכרו ולא לתבוע חובו כמבואר בסי' צ"ו סעיף כ"ב והוי כאפותיקי מפורש. אבל בדברים שאינו חייב להחזיר ללוה משום השבת העבוט לא הוי רק שומר שכר. ועיין בנתיבות בחידושים ס"ק י"ד.

ש. ומשכנו שלא בשעת הלואתו רק כשמשכנו ע"פ בי"ד, או ע"י עצמו בזמן שלבי"ד היה רשות למשכנו, כגון אחר זמן הפרעון, או בתוך זמנו והלוה מבזבז נכסיו, דאז לא הוי אלא שומר שכר. ואפי' במקום שחייב באונסין אינו חייב רק כנגד חובו אבל לא ביותר מחובו אבל בזמן שאין רשות לבי"ד למשכנו, והלוה משכן לו מדעתו שלא בשעת הלואתו, הוי כגזולן וחייב באונסין על כל המשכון, כ"כ הש"ך.

ת. כרבה משום פרוטה דר"י דהעוסק במצוה פטור ממצוה, ובאותו רגע שעוסק בהלואה או בשיטוח וניעור של המשכון מצוה קעביד ופטור בשעה זו לתת פרוטה לעני, ומשום כך הוי כשומר שכר כל זמן היות המשכון אצל, ואפי' אחר שכבר פרעו כמבואר בסעיף מ"ג.

ואפי' אם המלוה נתן רשות ללוה לקחת המשכון לביתו לשוטחו ולנערו בכל עת שיצטרך מ"מ המלוה הוי כשומר שכר. ועיין בביאורים ובנתיבות בחידושים בס"ק י'. וכתב בפעמוני זהב שלדעת המחבר שהוא כשומר שכר לאו דוקא אם נתן לחבירו משום חן וחסד שפטור משום פרוטה דרב יוסף אלא אפי' נתן המעות בריוח עיסקא דינו כש"ש, והגם שהש"ך בס"ק כ"א הביא שמהר"י בן לב נסתפק בזה לא הסתפק אלא לדעת הרמ"א שיש לו דין שומר חנים אבל לדעת מר"ן אין מקום לספק, וצא וראה מש"כ הרמב"ם בפ"י מהלכות מתנות עניים שמונה מעלות בצדקה ומעלה ראשונה במי שלוה לחבירו ועושה איתו שותפות, ופסקם מר"ן המחבר ביור"ד סי' רמ"ט סעיף ו' וא"כ יש מצוה בנותן לחבירו מעות להסתחר ומחזיק בידו יותר מהלואה גרידא, וא"כ פשוט הוא שגם בנותן לחבירו בעיסקא לריוח דינו במשכון כשומר שכר. ע"ש.

א. וי"א דהמלוה על המשכון אינו אלא כשומר חנים לענין שאם דמי המשכון יתרים על החוב אין המלוה נותן ללוה היתרה אלא אבד מעותיו ולא יותר. כ"כ הטור בשם רי"ו והרא"ש, והביא דעה זו ברמ"א, ופרוטה דר"י לא שכיח. וע"כ כתב הרמ"א דמספיקא לא מפקינן ממונא מהלוה. ואפי' תפס המלוה מוציאים מידו ואינו יכול לטעון קים לי כהפוסקים כרבה ודלא כשמואל. ודלא כהש"ך שכתב דמהני תפיסה, ועיין נתיבות ס"ק י"ז דמה ששווה המשכון יותר מהחוב אין להוציא מהמלוה דתפיסה בזה מהני. אבל אם נגב או אבד בפשיעה לכו"ע הוי כשומר שכר גם על היתרה מעבר לחובו. והש"ך העלה דשלא בשעת הלואה הוי כשומר שכר גם ביתר מחובו, דכיון שקונה המשכון

ה. לפיכך אבד או נגנב המשכון חייב בדמיו, ואם המשכון היה שוה כדמי החוב אין לו עליו כלום, ואם החוב יותר ישלם לו הלוה ההפרש,² ואם המשכון שוויו יותר נותן המלוה ללוה את ההפרש.

ו. נאנס המשכון שנלקח בליסטים מזויין, ישבע המלוה שנאנס³ וישלם

מדר' יצחק ויכול לקדש בו אשה בהיא הנאה הוי שומר שכר, ועוד כיון שתופסו על כספו בהיא הנאה הוי שומר שכר. וכתב דאפשר שזו היא דעת הרמ"א שכתב וי"א דהמלוה על המשכון הוי שומר חנם והיינו בשעת הלוואה. ובקצות בס"ק ו' העיר על הש"ך דגם אם קונה אותו מדר' יצחק לקדש בו אשה אינו קונה אלא כנגד מעותיו וכן מבואר להדיא בתשובת מיימוני לספר משפטים סי' נ"ו.

וכתב הסמ"ע בס"ק ט"ו דטעמו של הטור והרא"ש דאף דס"ל דהוי שומר חנם מ"מ אבד מחובו כנגד המשכון אפי' הלוהו סתם, ואפי' משכנו בשעת הלוואה דלא קנהו מדר' יצחק, משום דפסק ר"י וסיעתו כשמואל דאמר אם אמר בשעת הלוואה אע"פ שאינו שוה דמי חובו קבלתיו אם אבד המשכון נאבד כל חובו אפי' המשכון קתא דמגלא, וכיון שהלכתא כשמואל אפי' לא אמר כלום בשעת הלוואה דקיבלו על אחריותו לפחות בדמי שוויו וע"כ אבד מחובו כנגד המשכון הגם שהוא שומר חנם ע"ש.

ועוד כתב הסמ"ע דדוקא במשכון של ישראל שהשכינו לטובתו בלא ריבית, אבל אם משכן ישראל לחבירו משכנו של עובד כוכבים ונותן לו ריבית ממנו, נראה פשוט דהו"ל שומר שכר לשלם לו כל דמי המשכון, דהו"ל כאילו הלוה לעובד כוכבים עצמו דאל"כ הרי אסור ליקח הריבית מישראל ע"ש.

ובנתיבות ס"ק ט"ו בחידושים כתב גם במשכון שאין בו דין שומרים כגון בקרקע או בשטר חוב, או שהיה שמירה בבעלים, או משכון של עכו"ם, או כשהיה ההלוואה עיסקא דהוי כשמירה בבעלים דכמו שזה מחוייב לשמור המשכון כמו כן מחוייב זה לשמור חלק הפקדון, בכל הנ"ל איבד המלוה מעותיו מטעמא דשמואל הוי כאילו פירש לו שאם יאבד המשכון יאבד מעותיו. ועוד כתב בס"ק ט"ז דאם נגנב חלק מהמשכון ובהנשאר יש בו כדי חובו גובה חובו ממנו דעל היתרון הוא שומר חנם, ואם המשכון קרקע אפי' כתוב בשטר לשון מכירה, מ"מ כיון שהמנהג להחזיר כשהחזיר לו המעות לא הוי אלא משכון, ולכן אם נשרף בפשיעה או באונס הדומה לגניבה ונשאר הקרקע אם כתב בשטר שהשכין לו מתהום ארעא ועד רום רקיעא שמשכן לו גם הקרקע גובה חובו מהקרקע, ואם כתב שמשכן לו הבית בלבד אבד מעותיו, דגם במשכון דמקרקעי אבד ג"כ מעותיו.

ב. ואם פירש בשעת ההלוואה שמקבל המשכון בכל החוב אפי' אם קיבל קת של המגל תחת אלף זוז אם אבד המשכון אבד הכל. כ"כ הטור כגירסת ר"ח ור"ת. ואם הלוה על ב' קתות ופירש שמקבל בכל החוב אבד אחד אבד מחצית חובו.

ואם ב' המשכונות שווים שונה, כגון נתן לו במשכון על הלוואה של י' זהובים וקתא שוה זהוב אחד ונסכא שוה ג' זהובים, אותם ששה זהובים שאינם מכוסים במשכונות מתחלקים למחצית, ג' זהובים על הקתא וג' זהובים על הנסכא, וע"כ אם אבד הקתא אבד ד' זהובים ואם אבד הנסכא אבד ו' זהובים. והכלל הוא כל המותר שיש מן החוב על המשכונות חולקים על המשכונות שיש לו בשווה. נתיבות בחידושים ס"ק י"א.

ג. אפי' פירש שקיבל אחריות אין הכוונה על האונסין רק על גניבה ואבידה דאונסין לא

שכיח, ודוקא שאין הלוה טוען ברי שלא נאנס אלא אינו יודע דהוי כאיני יודע אם פרעתיך, אבל אם הלוה טוען ברי לי שלא נאנס הוי כפרעתיך ונשבע הלוה היסת ונפטר, ולדעת הסמ"ע אפי' אין ללוה מיגו דפרעתיך כגון הלוואה בשטר, או בתוך זמנו, מ"מ נאמן

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הלוח את חובו במלואו.

עין משפט י.

הו"מ סימן עב פנייה א

א. המלוה על המשכון צריך ליהרר שלא להשתמש בו מפני שהוא כמו ריבית ד.

ב. הלוח לעני על מרא וקרדום או כל דבר ששכרו מרובה ואינו נפחת אלא מעט, יכול המלוה להשכירו שלא ברשות בעלים, ולגבות דמי השכירות בחובו.

וי"א שדוקא לאחרים יכול להשכירם ולא לעצמו משום חשד^ו, ואם התנה^ז עם הלוח מתחילה מותר לשוכרו גם לעצמו.

ג. הלומד בספרים שהלוח עליהם נקרא שולח יד^ח בפקדון. ויש חולקין משום שסובר מצוה הוא עושה ט.

הלוח בשבועה חמורה ונפטר, ולדעת הש"ך בכה"ג שאין ללוח מיגו נשבע המלוה ונוטל ובנתיבות כתב דהעיקר כהש"ך.

ואם המלוה טוען החזרתי לך המשכון והלוח מכחישו, הלוח נאמן אפי' אין לו מיגו. ואם ידוע שפשע המלוה, ונחלקו בשוויו של המשכון, הלוח נאמן אפי' בלא מיגו. ובירוש שיש לו שטר ונזכר בו המשכון לא טוענים להם נאנסו ע"מ להגבותם, אלא אינם גובים כמבואר בסעיף נ"ד. נתיבות ס"ק י"ב.

ד. ריב"ש תנ"ד. ולא הוי ריבית קצוצה משום שלא קצץ עמו בשעת הלואה. ואם נשתמש בו והמשכון לא עומד להשכרה אף שהשתמש עביד לאיגר פטור אפי' לצאת י"ש. סמ"ע ס"ק א'.

ה. דמסתמא ניחא ליה בזה.

ו. שיחשדוהו שמשתמש בלא לנכות מחובו והוי אבק ריבית. סמ"ע.

ז. היינו התנה שיתנכה מחובו דאי לאו הכי הוי אבק ריבית.

ח. וחייב באונסין, ואם יש עדים נפסל לשבועה, דבלא עדים אין אדם נעשה חשוד ע"פ עצמו.

ט. מרדכי בפ' אלו מציאות הביא ב' הדעות. והראב"ה כתב דבדיעבד לא נקרא גולן והביא המרדכי ראייה מהנהו קבוראי בסנהדרין כ"ז ע"ב.

ודעת החולקים דלא מיקרי שולח יד דטעה וסבר מצוה קעביד, וביו"ד בסי' קע"ב הביא הרמ"א דעה המתירה גם לכתחילה ללמוד בספרים, דריבית דרבנן מותר במקום מצוה. וכתב הנתיבות בס"ק ז' דדוקא בהתנה מתחילה שיכול ללמוד בלי לנכות מחובו אבל בלא התנה אסור משום גזל ואפי' בספרים אסור, והוא מהסמ"ע ועיין בבאר הגולה מה שהקשה ע"ז.

ועיין בביאורים דלוקח ספרים שלא מדעת הבעלים ללמוד בהם אסור כיון שמתקלקלים

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

ח"מ סימן שז סעיף א

עין משפט כ.

א. השוכר מחבירו בהמה או כלים דינו כשומר שכר^י להתחייב בגניבה ואבידה ופטור מאונסין.

ח"מ סימן שמ סעיף ה

עין משפט ל.

ז. השואל פרה מחבירו, והמשאיל שלחה לו ביד בנו או ביד שלוחו או ביד עבדו של המשאיל או של השואל ומתה קודם שתכנס לרשות השואל הרי זה פטור^ב. ואם אמר לו השואל שלחה לי ביד בני או ביד עבדי או ביד שלוחי וכן ביד בנך או עבדך העברי^ל או שלוחך, וכן אם אמר לו המשאיל הריני משלחה לך ביד בנך או עבדך או ביד שלוחך וכן ביד בני או שלוחי או עבדי העברי ואמר לו השואל שלח ושלחה ומתה בדרך הרי זה חייב.

ח"מ סימן שמ סעיף ח

עין משפט מ.נ.

י. ה"ה בשעה שמחזירה השואל לבעלים אם שלחה ביד אחר ומתה קודם שתגיע לרשות המשאיל חייב שעדיין היא ברשות השואל.

הגה: י"א דה"ה אם החזירה ליד אשת המשאיל ונאנסה בידה חייב^מ. ועיין בס"י רצ"א-כ"א.

בלימוד, אבל טלית ותפילין מותר ליקח באקראי להניחן דניחא ליה לאיניש למעבד מצוה בממוניה.

י. כר"י מברייטא במציעא פ' ע"ב. ואע"פ שנותן לו שכר פעולתו לבעלים, מ"מ בהנאתו שנהנה ממנה נעשה שומר שכר, ואם לא היה מעלה לו שכר היה מתחייב גם באונסין כשואל. סמ"ע ס"ק א'.

כ. ממשנה בב"מ צ"ח ע"ב.

ל. כשמואל בדף צ"ט והלכתא כשמואל בדיני, ואם היה השליח מי שאינו בר שליחות כגון חש"ו או גוי, עיין בביאורים ס"ק י"א, והוא באמר לו השואל שלח בידם, ועיין שם אם יכול לחזור בכה"ג.

מ. ואע"ג דכל מפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד כמו בס"י רצ"א סעיף כ"א, שואל דכל הנאה שלו שאני. סמ"ע ס"ק י"ב. וכתב בביאורים ס"ק י"ג דלא נפטר רק בנושאת ונותנת שיכולה לעסוק בנכסים, אבל אם אשתו אינה עוסקת בנכסיו רק מאמינה בנכסיו חייב, אבל בפקדון אף במאמינה בלבד נפטר.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

יא. שלחה מדעת המשאיל ע"י אחר ומתה פטור, שלחה ביד עבדו
 הכנעני אע"פ שאמר לו המשאיל שלחה אם מתה בדרך חייב, שיד
 העבד כיד רבו השואל ועדיין לא יצאה מיד השואל.

במד"א כשהחזירה תוך ימי שאילתה א אבל אם החזירה אחר ימי שאלתה
 יצתה מדין שאלה והרי הוא כשומר שכר עליה.
 ה"ה אם היא עדיין בביתו של השואל כיון שעברו ימי שאלתה יצאה
 מדין שואל והרי הוא שומר שכר.

הגה: ואם אמר לו שלח, ועד שלא הספיק לשלוח מת המשאיל ע, לא ישלח
 דהרי נפלה לפני היתומים, ואם שלח ספק הוא אם חייב באחריותה פ.

- ג. מימרא דרפרם בר פפא אמר רב חסדא שם בפ"א ע"א.
- ס. הואיל ונהנה בשאלתה מהני להיות שומר שכר עד שתגיע ליד הבעלים כך פשטא הגמ' שם.
- ע. ממדרכי פ' השואל סי' שע"ה, וכך פי' בבאר הגולה היינו מת המשאיל.
- פ. שם במדרכי סי' שע"ו.